

Illustration, grafisk form,
animation och serier

Tecknaren

#6 2017
59 kr

Ritande

och ritual

Ett besök bland teckningarna i konstnären Jeff Olssons ateljé

Reportage

Handen som
håller pennan

Essä

Typografiska
kvinnoklubben

Analys

Den moderna
väggbonaden

spännande stunderna. Momenten däremellan är en gröt av tvivel.”

Jeff Olsson

Han tecknar på natten, med svart kol. Bilderna är utsnitt ur en fantasi-värld av landskap, djur och mänskliga gestalter. Det är ingen harmonisk natur. Konstnären Jeff Olsson fascineras av kaos och ursprungsberättelser.

Text: Maria Molin

Foto: Marit Lissdaniels

En dag i början av juli står han framför en av kalkstensladans tomma vita väggar i Hellvi på nordöstra Gotland. Den enda idén han har med sig är en teckning av en eld, där ett ansikte kan urskiljas i lågorna och där gränsen mellan illusion och verklighet suddas ut.

Han börjar där, placerar kolet mitt på väggen, och låter motiven sakta men säkert växa fram medan dagarna går. En ström av

berättelser, drömska scener under fullmånens sken, som hänger ihop på ett gåtfullt sätt.

Det är hans första besök på Gotland och projektrummet Hellvi Kännungs, dit konstnärer bjuds in för att arbeta under sommaren. Kalkstensladan intill galleristen Magnus Karlssons sommarhus förvandlas till en ateljé för att sedan bli ett utställningsrum, där semesterfirare stannar till och dröjer sig kvar.

– Jag hittar nya berättelser hela tiden. När jag tecknar något uppstår något annat. Jag hoppas kunna ta med mig idéerna som jag har fått här hem till ateljén i Göteborg, säger Jeff Olsson när vi möts några veckor senare, då väggteckningen börjar bli färdig.

En häst med sin ryttare, apor, fåglar och ormar verkar alla sugas in mot elden, som om den har en magnetisk dragningskraft. Landskapet är kargt och ödsligt, det är natt och fullmånen upprepar sig flera gånger för att visa att tid passerar i bilden.

– Det händer något när man byter miljö och bryter med rutinerna i sin vardag, något befriande. Inspiration för mig är energin som en plats kan ge mig. Det jag ser när jag promenerar på stigarna i skogen och längs landsvägen här dyker kanske inte upp i min bildvärld, men det finns där som bränsle och väcker fantasin, säger han.

Jeff Olsson sitter gärna uppe och tecknar på natten, och mörkret och svärtan speglar sig i hans teckningar, gjorda i kol och grafitpulver

”Jag känner en utsatthet när jag vistas i naturen. Naturen skrämmer mig och jag bearbetar rädslor när jag tecknar. I perioder är jag en del ute i skogen, men inte för att jag finner någon harmoni eller balans där.”

Motstående sida:

Dolled up, av Jeff Olsson, 2015. Grafitpulver och kol på papper. Verket visades i utställningen *The thoughts of vegetables* på Galleri Magnus Karlsson 2016, och är en blinkning till den italienske konstnären Giuseppe Arcimboldos humoristiska 1500-talsporträtt, komponerade av grönsaker, frukt och bär.

Denna sida:

Lucky dog, av Jeff Olsson, 2017. Kol och torrpastell på papper. Visades på Galleri Hellvi Kännungs på Gotland i juli 2017.

som han löser upp i vatten och målar med pensel. I hans skymningsland anar man influenser från olika slags myter, sagor, fabler och skräckberättelser. Den eviga kampen mellan ljus och mörker, och människans komplexa förhållande till naturen. Något uråldrigt och samtidigt helt nytt.

På vernissagedagen fylls den solindränkta grusplanen framför galleriet av gäster och på den vida gräsmattan står cyklar och bilar parkerade i skuggan av fruktträden. Intill väggkanten spelar Darya & Månskensorkestern låtar med finsk tango som ledstjärna, där stråken av vemod får genklang i utställningens tema och stämning. I omslaget till bandets senaste album *Uusi Atlantis – Det nya Atlantis* finns en teckning av Jeff Olsson.

Mitt i galleriet hänger en senapsgul jacka, som Jeff har tagit med sig hemifrån och tecknat på, som tatueringar på tyg. Hästar, ovädersmoln, lejon och granar. Granarna kommer från hans uppväxt i Kristinehamn i Värmland, berättar han.

Några månader senare hörs vi på telefon, ett samtal mellan väst- och östkust, mellan Göteborg och Gotland.

Vad är det för en jacka?

– Det är en gammal arbetsjacka, troligen från en bensinmack i Nevadaöknen. Jag har jobbat i en klädbutik som sålde sådana där kläder. I en bok som vi hade i butiken fanns fotografier av sjömän och soldater som hade ritat på varandras jackor. Jag tänkte att det här kanske kunde vara en arbetsjacka för poeter. Jackan blir nästan som en rustning, där man använder bildvärlden för att skydda sig från saker. Det finns en dragning till besvärjelser och vardagsritualer i mina verk.

Vad skyddar jackan dig mot?

– Det är meningen att den ska skydda mot den utsatthet och skörhet som man kan uppleva som konstnär, när man lämnar ut det djupt personliga till en offentlighet.

Väggarna i din ateljé är fyllda av minnesanteckningar skrivna med kol: tankar, plötsliga infall och idéer till teckningar. Vad arbetar du med där just nu?

– Jag arbetar inför två utställningar i vår: en på Galleri Magnus Karlsson i Stockholm i mars och en på det konstnärsdrivna galleriet Nevven här i Göteborg, som öppnar i slutet av maj. De senaste tre månaderna har jag haft

en ganska intensiv arbetsperiod. För tillfället har jag just gjort klart en teckning som heter *Stan har en ny borgmästare*. Bilden föreställer en man som rider omkring och viftar med ett blodigt svärd. Själv är jag nöjd med hur vansinnigt hans ansiktsuttryck blev.

– Det är mer folktomt i mina bilder nu, mörka bilder med blixtar och stormar på avstånd. Jag har börjat leka lite med färger, som dyker upp här och var. Några träd har blivit rosa. En del vargar har fått röda strimor i pälsen. De nya teckningarna pendlar mellan någon sorts barnslig mörk humor, vemod och förtvivlan.

Hur ser din arbetsprocess ut från idé till färdigt verk?

– Jag har sällan en färdig uppfattning om hur en teckning ska bli och oftast är gränserna i processen upplösta. Vanligtvis brukar det börja med någon detalj eller ett brottstycke av en idé som jag är intresserad av att rita och sedan växer fler saker fram efterhand. Jag tycker om att snöa in på detaljer och varje enskild bild är en del i ett större sammanhang. Jag har vissa ritualer kring bildskapande som ramar in arbetet. När jag har satt upp papperet

”När jag tecknar vill jag att det ska kännas som att jag har ett hav av tid framför mig. Jag behöver kliva in i min bubbla och stanna kvar där en hel dag eller natt utan avbrott.”

på väggen, börjar jag alltid med att täcka det helt med kol. När man kan lura sig själv att papperet redan är förstört, gör det ingenting om man förstör det ännu mer genom att rita på det. Ofta finns det övergivna bilder under de färdiga verken. Början och slutet på teckningsprocessen är alltid de mest spännande stunderna. Momenten däremellan är en gröt av tvivel.

Vill du berätta om din teknik, vilka material använder du och hur jobbar du med dem?

– Jag arbetar främst med kol, kolpennor och svarta torrpasteller. Jag har en uppsjö med kol från olika tillverkare. Suddgummin av olika slag är också viktiga material. Jag använder både batteridrivna suddmaskiner och mjuka knådsudd. Ofta gnider jag in kolet med stompfers och toalettpapper, för toningar och skuggor. Ibland löser jag upp grafitpulver i vatten och försöker måla en del ytor. Det är kul för att det är lite svårare att kontrollera resultatet. För tillfället ritar jag på papper av bomull, men håller alltid ögonen öppna för att upptäcka nya papper.

Brakar du arbeta flera timmar i sträck eller tar du pauser då du gör något annat?

– När jag tecknar vill jag att det ska kännas som att jag har ett hav av tid framför mig och jag försöker att inte planera in något annat den dagen. Jag behöver kliva in i min bubbla och stanna kvar där en hel dag eller natt utan avbrott.

När och hur började du teckna?

– Det var i barndomen som jag upptäckte en fantasivärld som jag kunde stiga in i. Jag har ritat så länge jag kan minnas, men det var först i tidiga tonåren som jag kände att det var något som jag verkligen ville satsa på. I samma veva valde jag bort ishockeyn, som jag hade hängt mig åt i Kristinehamns ishall mitt i en granskog. Av min bildlärare fick jag veta att det fanns konstutbildningar att söka och på gymnasiet valde jag estetiska programmet med bildinriktning. Efter gymnasiet sökte jag mig till Kyrkeruds folkhögskola, en konstskola i Värmland. Därefter blev det Gerlesborgsskolan och så konsthögskolan Valand, där jag fick en egen ateljé. Det var där teckningen tog

över – först började jag skriva ned ord på papper innan bildvärlden växte fram. Min gallerist i dag, Magnus Karlsson, var en av kuratorerna på Västerås konstmuseum, där jag ställde ut i samband med min examen från Valand.

Hur hittade du fram till din bildvärld och din stil?

– Jag brukar inte tänka så mycket på att

Bear, av Jeff Olsson, 2015. Grafitpulver och kol på papper. Visades i utställningen *The thoughts of vegetables* på Galleri Magnus Karlsson, 2016.

jag har en bildvärld, för mig är det bara den världen som jag kan rita.

Dina teckningar har surrealistiska drag, där ting, varelser och händelser placeras och sätts ihop på ett oväntat sätt. Varifrån hämtar du influenser till dina motiv?

– Från konst, filosofi, musik, film och böcker. Författare som har lämnat avtryck hos

mig är bland andra Cormac McCarthy, särskilt hans postapokalyptiska roman *The road*, Bruno K. Öijer och Astrid Lindgren. Deras texter har fått mig att vilja bygga upp och befolka en egen värld. När det kommer till tecknandet så gillar jag mycket så kallad särlingskonst. På Gotland i somras såg jag Georg Mobergs fantastiska träskulpturer och teckningar på

Bläse Kalkbruksmuseum. Jag hade aldrig hört talas om honom tidigare. Jockum Nordström, Carl Fredrik Hill och Henry Darger har också betytt mycket för mig.

Flera av dina porträtt, som till exempel *Dolled up*, väcker associationer till tv-serien *Jordskott*, vars andra säsong visas på SVT nu under hösten. Naturen verkar ha tagit makt

Molina, av Jeff Olsson, 2017. Kol och torrpastell på papper. Visades på Galleri Hellvi Kännings på Gotland i juli 2017. Titeln refererar till den amerikanska singer/songwritern Jason Molina, vars melankoliska texter och musik Jeff Olsson har tagit intryck av. En av Molinas låtar heter *Alone with the owl*.

”Jag har vissa ritualer kring bildskapande som ramar in arbetet. När jag har satt upp papperet på väggen, börjar jag alltid med att täcka det helt med kol.”

över människorna och kvistar och skott växer fram ur deras kroppar. Gestalterna är på väg att växa in i den omgivande naturen, och stämningen är starkt laddad och ofta obehaglig. Vad har du för relation till naturen och vilken slags natur vistas du helst själv i?

– Jag känner en utsatthet när jag vistas i naturen. Naturen skrämmer mig och jag bearbetar rädslor när jag tecknar. I perioder är jag en del ute i skogen, men inte för att jag finner någon harmoni eller balans där. Jag kan bli inspirerad av det ofattbara kaos som upprätthåller det som många människor uppfattar som ”en lugn plats”. När jag tittar på naturen på nära håll uppfattar jag den som brutal, även om ett landskap självklart kan vara vackert. *Jordskott* har jag inte sett än, men det kanske jag borde göra.

I dina bilder tycks djur och natur med andra ord vara på väg att ta över människans privile-

gierade plats i världen. Kan man kalla dina verk för civilisationskritiska?

– Det lämnar jag gärna öppet för betraktaren att avgöra. Jag är intresserad av hur vi människor fantiserar om vårt ursprung och vilka berättelser om det förflutna och vår framtid som upptar vår kultur.

När vi träffades på Gotland sa jag att din väggteckning fick mig att tänka på David Lynchs kultserie *Twin Peaks*: stämningen i natten, elden, dubbelheten och det mystiska i uttrycket. Har Lynch varit en inspirationskälla för dig?

– Ja, men jag tänker främst på öppningsscenen i hans film *Blue velvet*, som på ett träffande sätt skildrar min känsla för naturen. Filmen inleds med en kameraåkning genom en villaförort med solsken och prunkande trädgårdar, en idyllisk makronivå. Men bakom fasaden råder kaos. En man som står

och vattnar i sin trädgård får ett slaganfall och sjunker ihop, och kameran fortsätter ned på mikronivå, ned i jorden där insekter och kryp filmas i närbild på ett obehagligt sätt. Känslan från den här scenen har spökat i mitt huvud genom åren. Jag har också inspirerats av Lynchs tydliga karaktärer, dessa unika och konstiga figurer i hans filmer. Det drömska skiktet är inspirerande i sig.

Maria Molin är frilansjournalist, bosatt i Visby. Marit Lissdaniels är fotograf baserad i Göteborg. Jeff Olsson ställer ut på Galleri Magnus Karlsson i Stockholm i mars och på Nevven i Göteborg i maj 2018. Foton på Jeff Olssons konstverk: Galleri Magnus Karlsson, Stockholm.